

Reakce na článek "Využití odpadů ze spaloven je problematické, ukazují zkušenosti z Dánska"

Dne 18. 6. 2018 publikovala Arnika na svém webu článek „Využití odpadů ze spaloven je problematické, ukazují zkušenosti z Dánska“ (<http://arnika.org/vyuziti-odpadu-ze-spaloven-je-problematicke-ukazuji-zkusenosti-z-danska>). Vzhledem k tomu, že zmíněný text se odvolává na dánský tisk a neúplně cituje i jednoho z nás (Ole Hjelmara), považujeme za nezbytné se vůči tomuto textu stručně ohradit, neboť nemá s textem původního článku z deníku *Nordjyske stiftstidende* ze dne 17. 8. 2014 (dále jen *Nordjyske*) mnoho společného.

Níže uvádíme několik nejvíce zavádějících tvrzení:

Tvrzení spolku Arnika: „*Zdá se, že využití tak problematického materiálu je poměrně riskantní záležitost.*“

Nikoliv. Struska z energetického využití komunálního odpadu je jako náhrada primárních surovin, tj. jako podkladová vrstva pro liniové stavby, využívána v mnoha členských státech EU (např. Dánsko, Francie, Belgie, Německo, apod.) po desetiletí. Pro toto využití je nutné strusku předupravit pomocí vhodných procesů; jedná se zejména o odstranění železných a neželezných kovů, úpravu granulometrie a stabilizaci pomocí tzv. zrání. Pro dodržení environmentálních parametrů je klíčový zejména proces zrání, neboť dochází ke karbonataci strusky (zjednodušeně jde o navázání vzdušného CO₂), a tím i poklesu vyluhovatelnosti těžkých kovů. Takto upravená struska není „problematický materiál“, ale naopak materiál s vhodnými vlastnostmi pro využití v definovaných stavebních aplikacích, a to v REŽIMU ODPADU. Jedná se totiž stále o odpad (zařazený dle Katalogu odpadu jako 19 01 12), jehož využití je podmíněno splněním příslušných kvalitativních kritérií (geotechnické parametry, obsah sledovaných prvků v sušině a především jejich vyluhovatelnost). Podmínky využití jsou samozřejmě stanoveny na základě posouzení rizik (tzv. risk assessment) tak, aby byly eliminovány případné dopady na životní prostředí.

Tvrzení spolku Arnika: „*Dánsko si tak podle Nordjyske zakládá na další ekologickou zátěž půdy, kterou bude muset řešit v budoucnosti.*“

Jedná se o spekulaci ze strany Arniky, bez jakékoliv návaznosti na text původního článku v *Nordjyske*, který nic takového neobsahuje. Článek v *Nordjyske* poukazuje na problém nedostatečné kontroly a evidence projektů využívajících strusku v severním Jutsku, během období let 2007 až 2014, ze strany regionálních a místních samospráv. Článek vůbec nepochybuje stávající dánské předpisy na využití strusky pro stavební účely a vhodnost jejího využití pro tyto účely. Jak dotazovaní odborníci na problematiku nakládání se struskou (níže podepsaný Ole Hjelmara a profesor Thomas Astrup z Dánské technické university), tak zástupci Dánské společnosti pro ochranu přírody (mimořádně jedná se o největší NGO zaměřenou na ochranu přírody v Dánsku) pouze shodně zdůrazňují nutnost dodržování stávajících legislativních pravidel upravujících použití strusky, včetně kontroly.

To je ostatně zřejmé z celé odpovědi Ole Hjelmara v původním článku v *Nordjyske*, kde vysvětluje, že struska je vhodný materiál pro použití v podkladové vrstvě, ale zároveň zdůrazňuje nutnost dodržení příslušných předpisů pro nakládání se struskou: „*Nedodržení pravidel a limitů nastavených ve vyhlášce upravující nakládání se struskou v definovaných stavebních aplikacích může zvýšit riziko znečištění spodních vod solemi a těžkými kovy, které mohou přímo i nepřímo škodit lidem i životnímu prostředí.*“ Je otázkou, proč ve svém článku Arnika cituje Ole Hjelmara tímto neúplným a z našeho pohledu zavádějícím způsobem: „*Obojí přitom může přímo i nepřímo škodit lidem i životnímu prostředí.*“

Tvrzení spolku Arnika: „*K únikům z nahromaděné strusky už bohužel v Dánsku došlo a vyčištění znečištěných ploch stálo desítky miliónů dánských korun.*“

Na takto obecné tvrzení, které není podloženo žádným konkrétním odkazem, se reaguje obtížně. Nicméně si nejsme vědomi žádných případů znečištění půdy či podzemních a povrchových vod způsobených použitím strusky ve stavbách provedených v souladu s platnými předpisy.

Rádi bychom poznamenali, že podobně zobecňující tvrzení („únikům XXX z nahromaděného YYY došlo a čištění stálo desítky miliónů“) se dá uplatnit na většinu lidské činnosti zahrnující např. těžbu primárních surovin, průmyslovou výrobu, zemědělství, recyklaci odpadů atd.

Tvrzení spolku Arnika: „*Struska a popel ze spaloven nejsou stejnorodý materiál a jejich složení se může měnit i podle charakteru spalovaného odpadu. Z České republiky máme několik příkladů problematického použití strusky nejspíš většinou z hutních provozů na Ostravsku.*“

Toto tvrzení se v kontextu zde diskutované problematiky dá lidově řečeno popsat jako „míchání jablek s hruškami“, neboť odborník ví, že struska z hutních provozů a struska ze spalování komunálního odpadu jsou dva zcela odlišné materiály. Uznáváme, že pro laika může být shodný název („struska“) matoucí. Jak je z výše uvedeného textu patrné, citovaný článek v *Nordjyske* prakticky žádné z Arnikou uvedených tvrzení neobsahuje; jedná se tedy o nepodloženou a zavádějící „argumentaci“ ze strany hnutí Arnika. Závěrem bychom rádi zdůraznili, že struska je odpad a pro její využití je nutné nastavit vhodná pravidla s ohledem na její geotechnické a environmentální vlastnosti. Ze stejného důvodu jsme skeptičtí vůči snahám o vyjmutí strusky z režimu odpadu a změnu jejího statusu na „produkt“ (tzv. end-of-waste), jelikož legislativa řešící dopady „produktů“ na životní prostředí je obecně mnohem méně propracovaná než odpadová legislativa. Získání statutu „produktu“ pro strusku by tedy mohlo vést ke ztrátě kontroly nad jejím využitím a v důsledku i k její aplikaci za nevhodných podmínek. Souhlasíme s tím, že až budou české úřady uvažovat o využití strusky v liniových stavbách na území ČR, neměly by naslouchat různým účelovým tvrzením a polopravdám, ale měly by si vytvořit komplexní názor na základě dostupných informací (vědeckých studií, dat z dlouhodobého monitorování, zahraniční praxe apod.), nejlépe ovšem ověřených od původních zdrojů, a ne zkreslených a vytržených z kontextu.

S pozdravem, dne 30. 6. 2018,

Jiří Hykš a Ole Hjelmar
Danish Waste Solutions ApS